

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.180, bir. 405
tel.: +373 (0) 22 21-28-17

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Стефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-17

DECIZIE din 26 octombrie 2018 cauza nr. 118/18

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Svetlana DOLTU – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Victorina LUCA – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV - membru

au examinat, în ședință publică, susținerile scrise și verbale ale
petiționarului: Consiliul de Presă
reclamatului: SC Simpals SRL (Portalul point.md) și,
au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Instigare la discriminare pe criteriu de etnie.

II. Admisibilitatea obiectului plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012 și nu ridică excepții de inadmisibilitate prevăzute de pct. 42 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr.298 din 21.12.2012.

III. Susținerile părților

Alegațiile petiționarului

- 3.1 Consiliul de presă notează că s-a autosesizat cu privire la comentariile, care incită la ură și violență pe criteriu de etnie, atribuite articolului intitulat „Украинские радикалы изгнали ромов с Лысой горы”, postat pe portalul Point.md. Astfel, la 18 mai 2018, Consiliul de Presă a expediat portalului Point.md o notificare prin care a somat asupra necesității moderării acestor comentarii. Portalul point.md nu și-a îndeplinit obligațiile legale. La data de 24 mai 2018 petiționarul a examinat acest caz într-o ședință publică. Decizia în cauză a fost adusă la cunoștința reclamatului. Petiționarul notează că comentariile care instigă la ură au fost prezente pe pagina reclamatului până la 17 iunie 2018, iar acest fapt a determinat depunerea prezentei plângeri.

Poziția reclamatului

- 3.2 La data de 20 iunie 2018 pe adresa electronică a redacției portalului de știri point.md a fost recepționată o notificare din partea Consiliului de Presă, prin care a fost adusă la cunoștință Decizia Consiliului de Presă cu privire la examinarea autosesizării privind comentariile la un articol publicat pe portalul point.md, adoptată la ședința publică din 24 mai 2018, ședință la care nu au fost invitați reprezentanții SC Simpals SRL, administrator al paginii point.md.
- 3.3 Reclamatul notează că Consiliul de presă nu este o autoritate publică, ONG sau structură care poate dicta sau recomanda portalurilor de știri politica editorială, aplicarea legislației și publicarea sau nepublicarea anumitor materiale. Or, în activitatea sa point.md se conduce de prevederile legislației în vigoare, dar nu de politica sau recomandările unei instituții care nu are nici o formă juridică.
- 3.4 La fel, reclamatul susține că libertatea de exprimare acoperă inclusiv și informațiile care

șochează, ofensează sau deranjează Statul sau o parte a comunității. Totodată, indică că judecata de valoare este definită ca o opinie, un comentariu, o teorie sau o idee care reflectă atitudinea față de un fapt, a cărei veridicitate este imposibil de dovedit. Majoritatea cetățenilor au o părere negativă despre comunitatea romilor fapt confirmat prin diverse rapoarte efectuate.

- 3.5 Totodată, menționează că odată cu recepționarea deciziei Consiliului de Presă au fost șterse 14 comentarii care nu corespundeau politicii site-ului sau legislației în vigoare inclusiv și comentariile la articolul specificat în plângere.

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1. **Constituția Republicii Moldova prin art. 16 alin. (2)** prevede că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială; **art. 32 alin. (1)** oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil; **alin. (2)** libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie; **alin. (3)** sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.
- 4.2. **Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012 la art. 1 alin. (1) stabilește** că scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția instigării la discriminare ca fiind orice comportament prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată în scopul discriminării unei terțe persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; și în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat. **art. 4** identifică formele grave ale discriminării, precum: **lit. b)** susținerea discriminării prin intermediul mijloacelor de informare în masă; discriminarea săvârșită asupra unui grup de persoane.
- 4.3. **Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23.04.2010 prevede la art. 2** prevede noțiunea de discurs care incită la ură ca fiind orice formă de exprimare care provoacă, propagă, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță; defăimare – răspândire a informației false care lezează onoarea, demnitatea și/sau reputația profesională a persoanei; conform **art. 3 alin. (1)** orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei; **alin. (2)** Libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează; **alin. (3)** exercitarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **alin. (5)** garanțiile privind libertatea de exprimare nu se extind asupra discursurilor care incită la ură sau la violență; **art. 7 alin. (1)** orice persoană are dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale lezate prin răspândirea relatărilor false cu privire la fapte, a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient sau prin injurie.
- 4.4. **Convenția Europeană a Drepturilor Omului la art. 10** menționează că orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și

prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **art. 17** nici o dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție

- 4.5. **Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice la art. 19 alin. (1)** menționează că, nimeni nu trebuie să aibă de suferit din cauza opiniilor sale; **alin. (2)** orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa; **alin. (3)** exercitarea libertăților prevăzute la paragraful 2 al prezentului articol comportă obligații și răspunderi speciale. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: a) respectării drepturilor sau reputației altora; b) apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice; **art. 20 alin. (2)** orice îndemn la ură națională, rasială sau religioasă care constituie o incitare la discriminare, la ostilitate sau la violență este interzis prin lege.
- 4.6. **Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială din 21.12.1965, în vigoare pentru Republica Moldova din 25.02.1993 la art. 1** stabilește că prin expresia discriminare rasială urmează a se înțelege: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință întemeiată pe rasă, culoare, ascendență sau origine națională sau etnică, care are ca scop sau efect de a distruge sau compromite recunoașterea, folosința sau exercitarea, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în domeniile politic, economic, social și cultural sau în oricare alt domeniu al vieții publice; **art. 7** statele părți se angajează să ia măsuri imediate și eficace în domeniul informației pentru a lupta împotriva prejudecăților ce duc la discriminare rasială și pentru a favoriza înțelegerea, toleranța și prietenia între națiuni și grupuri rasiale sau etnice, ca și pentru a promova scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite, ale Declarației Universale a Drepturilor Omului, ale Declarației Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor fenomenelor de discriminare rasială și ale prezentei Convenții.
- 4.7. **Recomandarea nr. R (97) 21 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la "Discursul instigator la ură"** (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 30 octombrie 1997, în cadrul celei de-a 607-a reuniuni a Delegațiilor Miniștrilor) definește termenul "discursul instigator la ură" ca fiind toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță, inclusiv intoleranța care se exprimă sub formă de naționalism agresiv și de etnocentrism, de discriminare și ostilitate față de minorități, imigranți și persoane provenite din imigrație.
- 4.8. **Recomandarea de politică generală nr. 15 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței** prevede, în preambul, că politicienii, liderii religioși, liderii comunității și alții, în viața publică, au o responsabilitate importantă în acest sens, datorită capacității acestora de a exercita influență asupra unui public larg. Advocacy, promovarea sau instigarea, în orice formă, denigrarea, ura și prezentarea negativă a unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipizare negativă, stigmatizare ori amenințare cu privire la o asemenea persoană sau grup de persoane și justificarea oricărei forme de expresie enumerate mai sus, în baza rase, culorii, descendenței, originii etnice sau naționale, vârstei, dizabilității, limbii, religiei sau opiniei, sexului, genului, identității de gen, orientării sexuale sau altei trăsături personale sau statut.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 5.1 Din materialele dosarului, Consiliul stabilește că urmează să se pronunțe asupra presupusei fapte de instigare la discriminare a persoanelor de etnie romă.
- 5.2 Consiliul reamintește că atât legislația națională (art. 15 alin. 1 și art. 19 din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (printre multe altele, a se vedea cauza D. H. și alții v. Republica Cehă par. 82-84, par.177, cauza Chassagnou și alții v. Franța par. 91-92, Timishev v. Rusia par.57) prevede o regulă specială

referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la reclamat atunci când petiționarul prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu. Reieșind din alegațiile expuse în plângere, pentru a institui o prezumție a instigării la discriminare este necesar a fi reținută existența cumulativă a următoarelor elemente:

- a) comportamentul sau conduita unei persoane care aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată
- b) cu scopul sau efectul discriminării unei persoane sau unui grup de persoane
- c) pe baza unui criteriu protejat.

- 5.3 Analizând materialele cauzei, Consiliul stabilește o prezumție a instigării la discriminare a persoanelor de etnie romă. Consiliul a reținut că comentariile plasate sub articolul publicat conțin expresii de genul: *"nu sunt romi, ci țigani puturoși și murdari"*, *"trebuie izgoniți din Moldova, deoarece furturile cresc proporțional numărului de romi"*, *"păcat că Hitler nu i-a lichidat"* (traducere din limba rusă). Aceste exrimări constituie mesaje care țintesc într-un anumit grup etnic (romi) prin care le atribuie un set de trăsături nedezirabile, îndeamnă la stigmatizarea și excluderea lor din limitele acceptabile ale relațiilor sociale. Impactul acestor comentarii este unul grav din considerentul că au fost răspândite prin intermediul mijloacelor de informare în masă.
- 5.4 Consiliul a examinat poziția reclamatului care susține că libertatea de exprimare acoperă inclusiv și informațiile care șochează, ofensează sau deranjează statul sau o parte a comunității. Totodată, reclamatul indică că judecata de valoare este definită ca o opinie, un comentariu, o teorie sau o idee care reflectă atitudinea față de un fapt, a cărei veridicitate este imposibil de dovedit, susținând că majoritatea cetățenilor au o părere negativă despre comunitatea romilor, prejudecăți pentru care ei nu poartă responsabilitate. De asemenea, reclamatul își prezintă scuzele pentru faptul că astfel de comentarii au fost plasate pe site, solicitând suportul Consiliului pentru organizarea unei instruiți care să-i ghideze pe viitor la moderarea corectă, obiectivă și transparentă a comentariilor care pot fi discriminatorii.
- 5.5 Consiliul subliniază că discursul discriminatoriu nu se încadrează în libertatea de exprimare, chiar dacă această libertate cuprinde uneori și declarații care deranjează sau șochează. Consiliul subliniază că opiniile care capătă forma unui comportament discriminatoriu, de natură să lezeze demnitatea umană, pot fi și trebuie restricționate, or consecințele acestora au un impact negativ asupra grupului vizat și asupra coeziunii sociale. Consiliul notează că garanția libertății de exprimare nu poate fi invocată pentru a justifica comentariile care răspândesc prejudecăți negative față de un anumit grup, deoarece ele au un efect moral distructiv asupra societății, care pot fi soldate cu incitare la ura și chiar violența față de anumite grupuri sociale.
- 5.6 Consiliul este de acord că nu reclamatul poartă vina pentru stereotipurile existente în societate. Însă Consiliul atrage atenția că reclamatul poartă răspundere pentru răspândirea acestora printr-un mijloc de informare în masă, cum este portalul administrat de către acesta. Consiliu punctează că reclamatul trebuie să-și asume responsabilitatea pentru prejudicierea drepturilor altor persoane, prin mesajele, comentariile și/sau articolele găzduite pe portalul său. Reclamatul este obligat să întreprindă măsuri de diligență prin care să se asigure de faptul că nici o persoană nu va abuza de platforma sa virtuală și nu o va folosi ca unealtă prin care să recurgă la instigare la discriminare prin plasarea articolelor ce instigă la discriminare sau la ură. Consiliul subliniază că moderarea și blocarea automată a unor cuvinte din articole și comentarii nu este suficientă pentru epuizarea acestei obligației de diligență (Delfi S.A. v. Estonia (nr. 64569/09, hotărârea din 10.10.2013).
- 5.7 Consiliul a stabilit că reclamatul, fiind somat să modereze comentariile instigatoare la discriminare plasate și răspândite pe platforma sa online, nu și-a realizat obligația de diligență de a acționa rapid pentru a le înlătura. Consiliul stabilește că prin lipsa de reacție reclamatul a susținut comportamentul discriminator.
- 5.8 Consiliul apreciază faptul că administrația portalului point.md, prin referința expediată și-a prezentat scuzele. Totodată, Consiliul îndeamnă reclamatul ca pe viitor să fie mai atent la conținutul articolelor și comentariilor și mai receptiv la somațiile instituțiilor care veghează ca libertatea de exprimare să fie exercitată în limitele legale.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 1, 2, 3, art. 4 lit. b) și art. 15 alin. (4) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, coroborat cu pct. 61 din Regulamentul de

activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității aprobat prin Legea nr. 298 din 21.12.2012,

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate reprezintă instigare la discriminare a persoanelor de etnie romă.
2. Faptele constatate denotă susținerea comportamentului discriminator de către SC Simpals SRL (Portalul point.md).
3. SC Simpals SRL (Portalul point.md) va întreprinde măsuri corespunzătoare pentru a modera în viitor comentariile care instigă la discriminare și evitarea plasării articolelor cu tentă discriminatorie.
4. SC Simpals SRL (Portalul point.md) va dispune organizarea unei sesiuni de instruire în domeniul nediscriminării pentru personalul său.
5. SC Simpals SRL (Portalul point.md) va informa Consiliul în termen de 10 zile de la recepționarea prezentei decizii despre măsurile întreprinse sau planificate pentru implementarea recomandărilor formulate.
6. Decizia se comunică părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
7. Decizia este cu drept de atac în instanța de contencios administrativ, conform prevederilor pct. 65 ale Legii nr.298 din 21.12.2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității și ale Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10.02.2000.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina LUCA – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV - membru